

Naturvårdsbränning - en extrem förändring i skogen

Annie Hammare

Historiskt har bränder varit vanliga i svenska skogar. Naturen har med tiden anpassat och format sig efter detta, vilket gör att många av dagens djur och växter är beroende av ett landskap som då och då utsätts för bränder. Medvetna och kontrollerade bränningar görs därför i naturvårdssyfte. Det finns insektsarter som kräver bränder för att kunna reproducera sig medan andra arter gynnas av döda, svarta träd eller bränd mark. Ett annat speciellt substrat är så kallade brandljud som bildas när stamskador övervallas av bark. En tid efter bränning börjar trädplantor och andra växter dyka upp mellan de äldre träden som överlevt. Några år senare kan man ofta se att skogen blivit flerskiktad med träd av olika arter och åldrar. Hur bördig marken är och hur djupt ner i marken det bränns avgör vilka trädarter som gro. På en bördig mark som brunnit kraftigt gro lövträd av olika arter (en så kallad lövbränna) medan barrträd kan gro på näringsfattiga marker. De unga lövträden är ett attraktivt foder för hjortdjur. Betas lövträden intensivt kan trädens tillväxt minska, ett problem som kan förhindras om området stängslas efter naturvårdsbränningen.

Jag har gjort studier i tre naturreservat som bränts i Dalarna; Trollmosseskogen, Rensjön och Vändleberget. Uppföljningar har tidigare gjorts i Trollmosseskogen och Rensjön av Länsstyrelsen, i min studie gjorde jag ytterligare en för att följa effekten av naturvårdsbränningarna. Volymen av död ved hade ökat i båda reservaten efter bränningarna och mångfalden och förekomsten av lövträd hade ökat, framförallt i Trollmosseskogen. Ganska få (4,7 %) av de levande träden i Trollmosseskogen hade stamskador. I Rensjön däremot hade 49,4 % av träden stamskador och 2,41 % brandljud. Det tredje reservatet, Vändleberget, är till skillnad mot de andra en lövbränna, som stängslades året efter bränning. Jag gjorde en uppföljning för att se om mångfalden av lövträd och tillväxten gynnats av stängslet. Resultatet visade att det fanns ett fåtal enar, gråal och lind som bara fanns i det stängslade området. Många av trädarterna hade en högre höjd innanför än utanför stängslet, skillnaden var störst för asp, men trädhöjderna varierade mycket, från 4 cm till 400 cm. Stamtätheten var väldigt hög i båda områdena i Vändleberget.

Ytterligare åtgärder som kan göras för att öka naturvärdena i bränningsområden är att randbarka träd (bark avlägsnas från vissa ställen av stammen) innan naturvårdsbränning så att fler träd stamskadas och bildar brandljud. Brandintensiteten påverkar hur mycket död, bränd ved som bildas under naturvårdsbränningen. Det går att påverka hur intensiv branden blir, till exempel genom valet av bränningsdag. Marken behöver vara torr, men inte för torr, då är risken att branden sprids okontrollerat. Ytterligare åtgärder som kan göras för att öka volymen av död ved är att avverka träd innan bränning som får ligga kvar under bränningen. För att gynna tillväxten av lövträd i Vändleberget är det en god idé att göra en röjning av gran, som är den vanligaste arten, samt utglesning av vissa triviala lövträd, framförallt björk. Det kommer bli ett större ljusinsläpp och de kvarstående träden får chansen att växa till stora träd. Om några år när träden har blivit ungefär 4 meter höga kan stängslet tas ner. Då är träden så höga att viltet inte kan beta topparna av träden.

Examensarbete i biologi 45 hp till masterexamen, 2017

Institutionen för biologisk grundutbildning, Uppsala universitet, och Länsstyrelsen i Dalarnas län

Handledare: Brita Svensson och Urban Gunnarsson